

Nieuwsbrief natuurversterking Boetelerveld

December 2023

Bettine Baas, projectleider

Het Boetelerveld is een uniek natuurgebied. Het is op Europese schaal zo bijzonder dat het de Natura 2000-status heeft gekregen. Dankzij een uitgebreid gebiedsproces zijn er op grote schaal maatregelen uitgevoerd om de natuurwaarden in het Boetelerveld te behouden en versterken. In 2023 is Landschap Overijssel begonnen enkele aanvullende ingrepen uit te voeren, om de herstellende natuur extra te ondersteunen. In deze nieuwsbrief voor omwonenden en belangstellenden leest u hier meer over.

Afronding project in 2024

'Ik wil graag met het belangrijkste nieuws beginnen. Dat is dat het ons jammer genoeg niet gaat lukken om alle versterkende maatregelen dit jaar af te ronden. De terreinomstandigheden laten het niet toe. Het is door de vele regen enorm nat in het gebied. Het risico op bodembeschadiging is te groot. Hoezeer we het ook wilden en hoe hard we ook hebben gewerkt, op een gegeven moment houdt het op. Negam voert de resterende werkzaamheden na het broedseizoen van 2024 uit.'

Zes weken later

'Een deel van de uitvoering is deze zomer zes weken later gestart, als gevolg van een bezwaarprocedure die we wilden afwachten voordat we zouden starten. Het bezwaar bleek ongegrond maar de extra tijd die de behandeling kostte, was cruciaal. We hadden een heel droog najaar moeten hebben om die weken weer in te halen, maar het omgekeerde

was het geval. We kunnen daardoor niet alle geplande ingrepen doen. Momenteel bekijken we van dag tot dag wat er mogelijk is. Voor de kerst stoppen we sowieso met de werkzaamheden. Omwonenden zijn geïnformeerd over het werkverkeer dat over de Eekwielenweg rijdt. We proberen nog zoveel mogelijk hout en strooisel (de afgeschraapte bovenste bodemlaag: afgefallen blad, naalden, takjes) af te voeren. Maar: het weer bepaalt wat er mogelijk is.'

Wat gebeurt er in 2024?

'We voeren de resterende maatregelen na het broedseizoen 2024 uit. In de noordwestelijke hoek plaatsen we een duiker en maken we een extra omleiding van het wandelpad. Daarna kun je daar, óók als het nat is, je wandeling met droge voeten vervolgen. Verder dempen we nog een aantal greppels – die nu vol water staan. Het zand daarvoor ligt al bij de ingangen. We belemen twee poelen die lek zijn en we halen de resterende solitaire bomen weg waar we deze ronde niet meer bij konden komen. Door deze bomen, die her en der in de heide staan, te verwijderen, vermindert de aanwas van nieuwe bomen en verdampt er minder water. Als laatste strooien we steenmeel, kalk en heidemaaisel

op de 'kale delen'. Hiermee verbeteren we de mineralenbalans in de bodem en stimuleren we de heideontwikkeling.'

Excursie zomer 2024

'Voorafgaand organiseren we in de zomer voor omwonenden en belangstellenden een of meerdere excursies door het Boetelerveld. We nemen dan een kijkje op de plekken waar eerder is gewerkt én waar nog iets staat te gebeuren. We kondigen de wandeling(en) bijtijds aan op onze website en sturen u een uitnodigingsmail.'

Contact

Heeft u vragen of opmerkingen over deze nieuwsbrief of over de natuurversterking Boetelerveld? Ik beantwoord ze graag. U kunt mij hiervoor mailen via bettine.baas@landschapoverijssel.nl. U kunt ook contact opnemen met terreinbeheerder Jeroen Buunen, via jeroen.buunen@landschapoverijssel.nl of 06 - 82 59 85 90.

Namens het hele projectteam wens ik u alvast fijne feestdagen, en graag tot ziens in het Boetelerveld!

Bettine Baas
Projectleider Natuurversterking
Boetelerveld

Duiker zorgt voor betere doorstroom oppervlakkig water, Nico Kloek.

Nieuwsbrief natuurversterking Boetelerveld

Door de bijzondere bodemstructuur is het Boetelerveld snel nat.

Bijzondere bodemstructuur

Rien Heerdink houdt namens Landschap Overijssel toezicht op de uitvoering van de natuurversterking Boetelerveld. Hans Imming werkt bij Negam en leidt het project namens de aannemer Negam. Samen zijn ze - ieder vanuit zijn eigen rol - verantwoordelijk voor wat er in het veld gebeurt. Rien: 'Dat het zo'n nat jaar zou worden, wisten wij natuurlijk ook niet. Wel dat het Boetelerveld, door zijn bijzondere bodemstructuren, sowieso snel nat wordt. En dus gevoelig is voor bodembeschadiging. Die kwetsbaarheid was vanaf het begin een groot aandachtspunt.'

Spannend

Rien: 'Zorgen? Ja, zéker heb ik me zorgen gemaakt! Vooral over de beperkte tijd die we hadden voor het werk met zware machines, zoals kranen en pompen. Je kunt het je in het Boetelerveld niet veroorloven om te lang te wachten. Dan is het te nat en ben je simpelweg te laat. Mijn zorgen werden groter toen we bepaalde werkzaamheden niet konden uitvoeren tijdens de bezwaarprocedure én het maar bleef regenen.'

Meedenken

Hans: 'Als aannemer kunnen wij daar niet bij helpen. Maar we kunnen wel meedenken en zo goed mogelijk inspelen op de situatie. Dat begint al in de voorbereiding. Onze ecooloog heeft alle nesten, holen en plekken met bijzondere vegetatie afgezet, of gemarkeerd, voor onze machinisten. Tijdens het werk loopt onze ecooloog voor de machines uit en houdt ter plekke een oogje in het zeil. Maar ook van bovenaf kijken de machinisten zelf goed naar wat ze doen.'

Rijplaten beschermen de bodem tegen beschadiging

Rijroutes

Ook als het Boetelerveld niet zo nat is, zijn goede rijroutes belangrijk. Rien: 'Negam benut daarvoor de hogere delen in het gebied. Die zijn het minst kwetsbaar. Met rijplaten beschermen we de bodem. Onder de rijplaten hebben we zand gelegd. Normaal gesproken hoeft dat niet, dan maak je rillen van het strooisel dat je wegschraapt. Maar dat is nu drijfnat en zakt zo weg.' Hans: 'Alle machinisten hebben het gebied eerst lopend verkend, samen met de beheerder en de ecooloog. Ze hebben in hun cabine een scherm met een hoogtekkaart, waarmee ze navigeren. Maar als ze bezig zijn en er wordt ineens een betere route zichtbaar, dan nemen ze die. De machinisten zijn sleutelfiguren in de uitvoering. Zij zijn erg belangrijk voor de kwaliteit van het werk.'

'Na de winter herstellen we zoals altijd de wandel- en beheerpaden in het Boetelerveld. We gebruiken daar het zand van de rijplaten voor.'

Jeroen Buunen

Scheppend rondjes maken

Michiel Poolman en Thirza Wesselink zijn beide ecooog. De een bij Landschap Overijssel, de ander bij aannemer Negam. Begin november haalden ze samen de laatste kamsalamanders uit een poel die werd beleemd en dus moest worden leeggepompt. Hierbij werd het ecologisch werkprotocol gevolgd, dat de aanwezige planten en dieren beschermt.

Stap voor stap

Thirza: 'Voordat we een poel kunnen beleem, wordt hij leeggehaald. We pompen eerst het water weg. Hiervoor gebruiken we een speciale slang met een 'nauwe ingang' zodat we geen salamanders of andere dieren opzuigen. Insecten als schrijvertjes en vlokreeftjes kruipen vanaf de kant – waar ze met het water belanden – gewoon weer terug.'

Als het peil kniehoog is, ga ik erin. In een waterpak met een speciaal schepnet. Op de kant staan emmers klaar en een onderzoekbak. Wit plastic, zodat je goed kunt zien wat je hebt 'gevangen'. Als de poel bijna leeg is, zuigen we het laatste water op en slaan het op in een tank. Dit gaat later weer terug in de poel, als hij is beleemd. Net als de salamanders uiteraard.'

Veel salamanders

Michiel: 'Dat we zoveel salamanders hebben gevonden, is echt positief. Zevenenveertig kamsalamanders en zestig kleine watersalamanders. Dat is veel. We hebben ze allemaal gefotografeerd. De tekening op hun buik is uniek, zoals een vingerafdruk bij mensen.'

Kamsalamander

De kamsalamander is een Natura 2000-doelsoort in het Boetelerveld. Dat betekent dat de leefomstandigheden voor dit amfibie zo optimaal mogelijk worden gemaakt. Kamsalamanders leven deels in het water, waar ze zich voortplanten, en deels op het land in de beschutting van loofbomen, waar ze wegkruipen in de strooisellaag. De poelen waarin ze huizen mogen niet droogvallen. Na het beleem zijn ze waterdicht. Hier profiteert behalve de kamsalamander, de totale waterhuishouding van het Boetelerveld van. Immers: hoe minder lekken in de 'badkuip', hoe beter het hydrologische systeem functioneert.

Goede waterkwaliteit

Michiel: 'De waterkwaliteit in de poelen die al eerder beleemd zijn, is sinds 2020 sterk verbeterd. De vele naaldbomen die rond de poelen stonden, maakten het water behoorlijk zuur. Met als gevolg: weinig zuurstof, waterplanten en voedsel. Geen goede omstandigheden voor kamsalamanders. Die houden van minder zuur water met kleine insecten en larfjes om te eten. En ze hebben waterplanten nodig om hun eitjes op af te zetten. Dit voorjaar hebben we alle poelen onderzocht. Welke zijn bewoond, zijn er eitjes? Ze blijken inmiddels overal te zitten. Dat was voorheen niet het geval.'

Overgangsbeheer Boetelerveld

Na het gebiedsproces dat in 2021 werd afgerond, startte voor terreinbeheerder Jeroen Buunen een periode van (intensief) overgangsbeheer. Alle van bos naar heide ‘omgevormde’ delen in het Boetelerveld en de kamsalamanderpoelen krijgen de komende jaren extra aandacht in het beheer.

Drie smaken

Jeroen: ‘Het afgelopen groeiseizoen is het tweede jaar met overgangsbeheer. Het gaat bij overgangsbeheer altijd om periodes van drie jaar. Het herstellen van de oorspronkelijke habitat vraagt tijd. De Provincie monitort de natuurontwikkeling jaarlijks samen met ons. Bij te weinig vooruitgang wordt het overgangsbeheer verlengd. Er kiemt – vooral in het begin – natuurlijk van alles. Ook soorten die we juist niet willen, zoals berken en dennen op plekken waar we ruimte hebben gemaakt voor vochtige heide. Om de aanwas in de hand te houden en om de oorspronkelijke natuur een zetje in de goede richting te geven, voeren we overgangsbeheer uit. In drie ‘smaken’: machinaal, handmatig (uitsteken met een schop of lopen met een bosmaaier) en begrazen. Wat je waar en wanneer inzet, hangt af van de staat en aard van het gebied, het seizoen, je middelen en het aanbod.’

Mozaïekbeheer

Jeroen: ‘Ik ben tevreden over wat ik zie in het Boetelerveld. Het beheer is intensief, maar de resultaten zijn goed. Dit groeiseizoen hebben we veel verschillende soorten beheer toegepast. In ons vak noemen we dat mozaïekbeheer. Het is niet alleen effectief, het bevordert ook de variatie in het veld. Prima voor de biodiversiteit dus. We hebben dit jaar de oevers van alle poelen gemaaid en tussen de nieuw aangeplante loofbomen pijpenstrootje verwijderd, Amerikaanse vogelkers uitgestoken en jonge dennen en berken (door inwaaiend zaad) weggehaald. Op de heide en de nieuwe delen hebben de schapen gelopen. Het ziet er prima uit; niet zo steriel als na een machinale maaibeurt. We gaan volgend jaar kijken of we een begrazingsproef kunnen opzetten voor runderbegrazing. Kijken hoe dat werkt en wat optimaal is: schapen, koeien of beiden. We zoeken momenteel naar een runderras dat opgewassen is tegen babesia, de bacterie waarmee veel teken in het Boetelerveld zijn besmet.’

Handmatig beheer

Machinaal gemaaid stuk (in 2020 uitgevoerd)

Schapenbegrazing, Nico Kloek.

Blijf op de hoogte!

- Op www.landschapoverijssel.nl/boetelerveld vindt u altijd actuele informatie.
- In het Boetelerveld staan informatieborden over de natuurversterking en de toegankelijkheid van het gebied. Het wandelpad wordt komend voorjaar zoals gebruikelijk weer in orde gebracht.
- U ontvangt een uitnodiging voor de excursie van 2024. Wilt u zich vast aanmelden? Dat kan per mail naar fleur.degraaff@landschapoverijssel.nl.
- Kent u iemand die deze nieuwsbrief ook zou willen ontvangen, stuur hem dan gerust door. Aanmelden kan natuurlijk ook! Stuur dan een mail naar fleur.degraaff@landschapoverijssel.nl.